

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

"העולם הזה" 819
תאריך: 2.7.53

אבל החמור שבה שהוא שייקה...
השבוע לפני 25 שנה בדיוק החלה סירת מנוע קטנה בשם "ישראל" במסע הפלגה מסביב לכדור-הארץ, ועל סיפונה 6 ימאים ישראלים צעירים. המסע, שיוזם במשך חודשים את תושבי ישראל, נערך כחסות "העולם הזה" ובסיועם של אברהם קריניצי, ראש עיריית רמת-גן, והאחים מאיר. במקביל לכתבת השער, שהציגה את תולדותיו ודיוקנו של שר-המיסחר והתעשייה לשעבר ושר-הפיתוח בהווה, ד"ר דוב יוסף, העניק השם "ראיון מיוחד" לחברי המערכת. באותו הגיליון התפרסמה גם כתבת-תחקיר מוקיפה בנושא השטעיר תקופה ארוכה את הציבוריות הישראלית: "פרשת פינלי", סיפורם של האחים רוברט ונ'רלד פינלי, שהופתרו בימי השואה על-ידי הוריהם במנזר בצרפת, ואחרי שההורים ניספו תבעה הכנסיה את בעלותה עליהם. בשער הגיליון: שרי-הפיתוח ד"ר דוב יוסף.

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, היה הראשון בו הופיע המישפט שהפך מאז לסימטת השבועון: "בלי מורא - בלי משוא פנים". שינוי נוסף שהונהג ב"העולם הזה" החל מגיליון 819, היה שיכולול גראפי של השער, שהופק בידי צוות ציורים וגרפיקאים: נפתלי זוב, שלמה בן-דוד, שמואל בק, זאב ליסמן, פילים פזנר, פאיל קור וגרט רוטשילד. שינויים אחרים: פרישתו מן המערכת של דוש, העורך הגראפי, שעבר לעבוד ב"מעריב" כקריקטוריסט. את מקומו של דוש החל למלא אלישע גת. המחואי ("אני רבי-חובל") ודובר "מרד הדי ימאים", יהושע (יוש) הלוי, החליף את מיכאל אלמו בתפקיד עורך-כיתוב. חידוש נוסף היה מדור ביקורת תרבות מאת המבקר דוב בר מלכין, תחת הכותרת "בכתב-יד". השבוע לפני 25 שנה התפרסמו במדור זה הדברים הבאים: "הצגת, נאסר-א-דין/ הריהו תאינה שאירעה לכמאי יוסף מילוא, הכמאי של, יובל אור, וז'אן דארק'. תאונת דרכים שיש ללמוד ממנה לקח. התקרית/ גרמה להרכב נזקים ואפילו לקורבנות, בארם ובכעלי-חי, הוא החמור. למשל ולהתמא: (אברהם) חלפי לא ידע, בכימיו זה, מהו נאסר-א-דין, ואני לא ידענו מהו חלפי; שייקה אופיר ידע שהוא חמור,

מישפטו של ישראל חרבון * המשורר שהואשם בנסיין לרצח * עבד אל-נאצר והאספרגוס הישראלי * שאלו אניגור על רוצחי חיים ארלוזורוב

העם

על הוסי' ועל התקנות

הדגל האמריקאי העצום, שהסתיר את הדגל הישראלי החיור, בראש בניין שדה-התעופה בלוד, עם בואו של מוכיר המדינה האמריקאי ג'ון פוסטר דאלס (העולם הזה 813, 816) לא עורר התרגשות רבה בישראלי. רוב האנשים התרגלו מזמן לראות את ארצם כמושבה תלכלכלת של גנת-הנדרבות האמריקאית, והנפת הדגל הגדול לא היתה, בעיניהם, אלא אישור מעשי של המצב הקיים.

אולם פה ושם היו עוד צעירים שהדבר נגע לליבם. אחד מהם, אליעזר בוכני, מנחה שאנן, חיפה, פנה רשמית אל מישרדי הפנים ופרקליט-המדינה, ודרש לערוך מיש-פט לאחראים על המעשה, שהיה הפרה של החוק. השבוע הוא קיבל תשובה רשמית. הודיעה המחלקה לתפקידים מיוחדים של משרד-הפנים: "נתנו הוראה להנהלת שדה-התעופה בלוד, לדאוג לכך שדגל המדינה יונף בעתיד בהתאם לתקנות בדבר שימוש בדגל המדינה."

מישפט

"או אני או הוא"
קצר תספורת, מחייך לכל עבר, נכנס

עור גבל, נמוך הקומה ובהיר השיער, הלך למישרין עד שהופיעו כמה נערים בני 15, שטיילו עם חרבון בליל הרצח לקולנוע מיגדל בחולון, לצפות בסרט אמריקאי בפארס. כאן בא הגימגום הגדול. כל אימת שעמדו לבטא מילים כ"רצח", "לסדר אותו", מילים שחרבון כאילו שוחח עליהם בהתכווננו ליצחק כהן, היו חוזרים בהם ומשנים את עדותם מן הקצה אל הקצה.

"הם פחדים ממנו פחד מוות", העיר אחד הנוכחים מהקהל. אולם כאשר ביקש מהם התובע להפנות את פניהם מתרבון, המשיכו לשתור את עצמם פעמים רבות. הקהל שחייך לשמע העדויות גרם לחר-בון תענוג מיוחד וצחוק פראי למחצה נראה על פניו. אולם כאשר יצא, לבקשתו, לבית-השימוש, וכה למקלחת זעקות מחרי-דות מאמו של הנרצח שישבה בפרוודור, וביטאה את רגשותיה בעברית מקוטעת: "רוצה! שרפת את בני כשהוא היה ישן, פחדו!"

חרבון הגיב בחיך האופייני לו.

פשעים

מה, בבקשה?
אור ליום השבת, בשעה 04.30, התעורר חבר קיבוץ רמת רחל, אליהו סקולסקי, מתוך הרגשת חנק. מעל האיש הצנום, בן ה-58, רבץ גבר גבה קומה ורחב כת-

יצחק כהן, לאולם בית-המישפט השלום בתל-אביב, לסיום החקירה המוקדמת נגדו. לא פחות מחמישה שוטרים הקיפו את הצעיר בעל ההתנהגות המזוהה, שגרם בעבר לכמה שערוריות. את התיק העבה, מלא ההודאות ובעל אפשרויות הפלגה המוגבלות, נטל לידו ישראל פלדמן, עורך-הדין הצעיר והי ממושקף, שנתבקש על-ידי בית-המישפט להגן על הנאשם.

פלדמן לא השלה את עצמו. הודאותיו של חרבון בכתב ובעל-פה לא השאירו פתח גדול ליציאה. סעיף האשמה היה כבד ביותר: 214, רצח בכוונה תחילה, אך חרבון הגיב בצורה מזוהה במהלך המישפט. "אלמלא מסר הודאות כה משכ-נעות, היתה לתיביעה עבודה הרבה יותר קשה", העיר פלדמן, "לפחות אשתדל להצילו ממוות".

אכן, כך היה נדמה לפחות, אחר סיום החקירה המוקדמת. איש לא ראה את חרבון בליל הרצח. אחד השכנים, ססבל מגדודי שינה, שמע צעדים ואחר קול יריה וצעקות: אמא, אמא. אך את הרוצח הוא לא ראה. בינתיים התלוננו במישטרה שלושה נהגי מוניות, כי נשדדו בידי צעיר נושא אקדח, ואכן, ליד מוטוסם בכביש עפולה נתפס חרבון כשבכיסו אקדח וכמה עמודים כתובים בעיפרון, שסיכמו את פרשת חייו, הודאתו בהריגת כהן, והסיבות שהביאו אותו למעשה. הגימגום הגדול, לגבי התובע, אלי-

* כיום ישראל פלד, ראש עיריית רמת-גן.

פיים, השקיע את אצבעותיו השריריות בצווארו. סקולסקי הספיק לצעוק, והתעלף. חברי קיבוץ אחרים, שאצו לעזרתו, הסירו מעליו את נוח שטרן, בן ה-41, והצליחו בקושי רב לגררו מעל קורבנו הכחול מחוסר אוויר.

יש לחנוק מישהו... המישטרה, שהגיעה לאחר זמן קצר לקיבוץ השוכן בגבולות ירושלים, שמעה את הסיפור: נוח שטרן, גברתן חובש כיפה, בוגר אוני-ברסיטת קמברידג', אנגליה, לשעבר מבקר ספרותי בדבר ומתרגם ספריו של המשורר ת.ס. אליוט, התייצב לפני כחודש וחצי בפני מוכירות המשק וביקש להתקבל כחבר. שבועיים לאחר תחילת תקופת מועמדותו, החליטה מוכירות הקיבוץ להיענות בשל-ה. גרמה לכך התנהגותו המזוהה. נוח שטרן נשאר במקום רק עד שימצא אפשר-רות אחרת להסתדר. באותו בוקר שבת, עבר את 400 המטרים שבין חדרו לחדרו של סקולסקי, וניסה כנראה לרצחו משום שראה בו את אחד האחראים לסירוב המשק לקבלו.

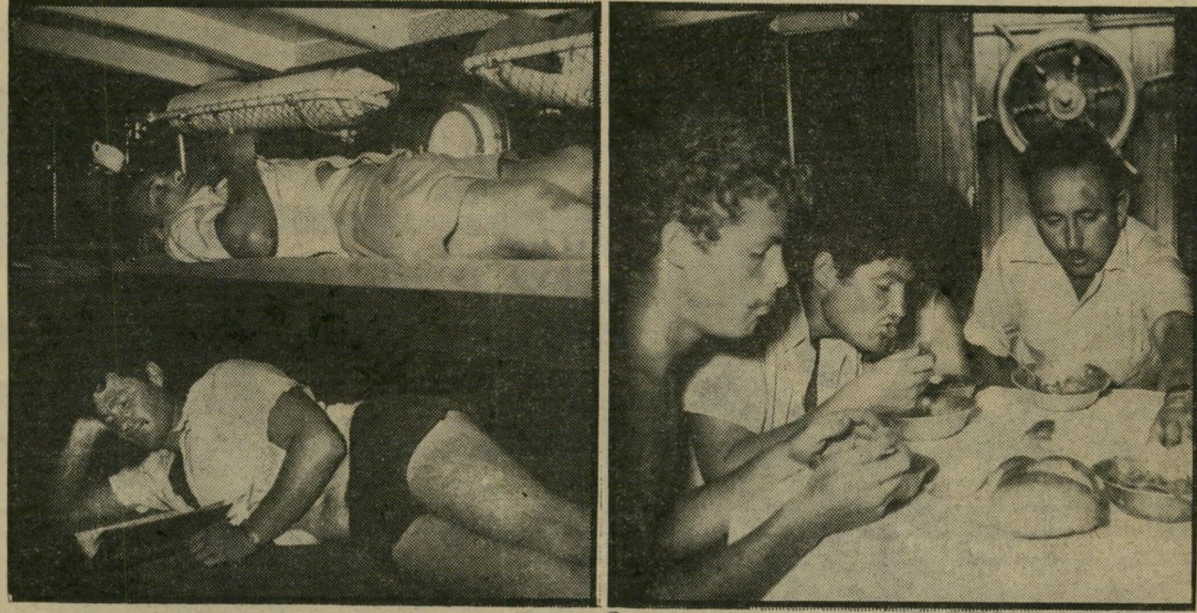
מבאיר יותר מסיפורם של חברי הקיבוץ היה בלוק מיכתבים שנמצא בין הפציו של שטרן, על אחד הדפים הוא רשם בעיפרון תיאור של רצח העמיד להתרחש: "שלוש נקישות... יש לחנוק מישהו... את הגופה אצטרך לקחת על הגב, להוריד אותה, את בגדי אחליף ואזרוק לבית השימוש... בבוקר אכנס לחדר-האוכל, ואם ידברו על המיקרה, אקשיב אך לא אתערב... אחר כך אסע... אם המישטרה תעצור אותי, לא אדבר..."

לא יאומן! בפני השופט החוקר אבני טוב, אימת הנאשם את השורה האחרונה ביומנו. שטרן התייחס לעניין כשומע חופשי. לקריאת כתב האשמה האזין כאל רומן בלשי, חיך ריחף על פניו. שאל אותו אחר כך השופט: "הבנת את כתב האשמה?" נוח שטרן נענע בעניין רב את ראשו, והשיב כאחד שסיפרו לו מעשייה מבדחת: "לא יאומן כי יסופרו" השופט האמין כנראה ופקד לעצרו ל-10 ימים.

אנשים

● במסיבה אצל השגריר האמריקאי בקאהיר, גילה האיש החזק של מצרים, קולונל גמאל עבד-אזי-נאצר, מדוע הוא לא נגע באספרגוס שהגש לו. "שעה שהיינו נצורים בכיס פאלוג'ה, תפסנו שלוש מכוניות אספקה של היהודים, וכולן היו עמוסות אספרגוס. מאז איני יכול לראות את המאכל הזה."
● נתן אלתרמן ניכנס לבית-קפה, ניפנף במדועה וקרא: "עד היום לא ידעתי מי כבש את הארץ - הפלמ"ח, החי"ש, ואולי האצ"ל. עכשיו אני יודע! ופתח את המדועה שהכריזה: "ג'ני לוביין כבשה את הארץ."

* נוח שטרן, שמת בשנות החמישים ערירי ובוזד, אכול-יאוש ובלתי מוכר, נחשב כיום לאחד המחודשים החשובים בשירה המודרנית העברית, וחלוץ בהכנסת הנימה המודרנית המערבית לתוכה. בעק-בות הנסיון לרצח נכלא שטרן בבית-כלא, וערך עיתון לאסירים. משך כל תקופת מאסרו, נימנעה אגודת הסופרים מלהעניק לו טיוע כלשהו, ורק אחרי מותו החלה בפירסום שיריו.

6 סביב העולם
במשך היום משמש פנים תא הספיונה (מימין) כחדר-אוכל לצוות. ששת הישראלים שיצאו למסע סביב העולם בספינה ישראלה.